O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

2026-yil 25-26-sentabr

(2-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 315-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., т.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

2. Buhalis D., Amaranggana A. Smart Tourism Destinations. Information and Communication Technologies in Tourism. Springer, 2015.
3. UN Tourism. Artificial Intelligence Adoption in Tourism: Key Considerations for Sector Stakeholders. Madrid: UN Tourism, 2025.
4. Yusubova M.I. The Impact of Smart Tourism Technologies on Tourist Satisfaction and Revisit Intention: Evidence from Uzbekistan. Green Economy and Development, 2026.
5. Karimov M., Omonov O., Dekhkonov B. et al. Smart and Sustainable Tourism Strategies for Uzbekistan in the Digital Era**.** Discover Sustainability, 2026.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORAT VA ONLAYN BRON TIZIMLARINING AXBOROT XAVFSIZLIGI VA SAMARADORLIGI

Mixliyeva Ulug'oy Rabbim qizi,
O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali,
Amaliy matematika fakulteti,
Axborot tizimlari va texnologiyasi kafedrasi o‘qituvchi
mixliyevau@gmail.com
Salimova Sevinch Soip qizi ,Boypo‘latov Fozilbek Farhodivich.
O‘zbekiston Milliy universitetining
Jizzax filiali, talaba

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron tijorat va onlayn bron qilish tizimlarining axborot xavfsizligi hamda ma’lumotlarni qayta ishlash samaradorligi yoritilgan. Tizimlarda shaxsiy va to‘lov ma’lumotlarini himoyalash, autentifikatsiya, shifrlash, zaxiralash hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, elektron xizmatlarning xavfsizligi va samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy yondashuvlar ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, elektron tijorat, onlayn bron qilish, axborot xavfsizligi, ma’lumotlarni qayta ishlash, kiberxavfsizlik, shifrlash, bulutli texnologiyalar, raqamli xizmatlar.

Kirish. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotga keng joriy etilishi natijasida savdo va xizmat ko‘rsatish jarayonlari tubdan o‘zgarib bormoqda. Internet orqali mahsulot xarid qilish, xizmatlardan foydalanish, mehmonxona va transport vositalarini bron qilish hamda elektron to‘lovlarni amalga oshirish kundalik hayotning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu jarayonlarda elektron tijorat platformalari va onlayn bron qilish tizimlari muhim o‘rin egallaydi.Elektron tijorat platformalari xaridor va sotuvchi o‘rtasidagi munosabatlarni raqamli muhitda tashkil etib, mahsulotni tanlash, buyurtma berish va to‘lovni amalga oshirish jarayonlarini avtomatlashtiradi. Onlayn bron qilish tizimlari esa foydalanuvchiga kerakli xizmatni tanlash, mavjud variantlarni ko‘rish va bronni masofadan rasmiylashtirish imkonini beradi.Bunday tizimlarda foydalanuvchilarning shaxsiy ma’lumotlari, to‘lov

ma’lumotlari, buyurtmalar va bronlar haqidagi axborotlar qayta ishlanadi. Shu sababli raqamli xizmatlarning rivojlanishida nafaqat qulaylik va tezkorlik, balki ma’lumotlar xavfsizligi hamda ularni samarali qayta ishlash masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Elektron tijorat va onlayn bron qilish tizimlarida katta hajmdagi ma’lumotlar saqlanishi sababli ularni himoyalash muhim vazifalardan biridir. Foydalanuvchi ma’lumotlarining noqonuniy qo‘lga kiritilishi yoki o‘zgartirilishi nafaqat foydalanuvchiga, balki xizmat ko‘rsatuvchi tashkilot faoliyatiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.Axborot xavfsizligini ta’minlashda foydalanuvchini autentifikatsiya qilish, ma’lumotlarni shifrlash, kirish huquqlarini boshqarish va zaxira nusxalarini yaratish kabi usullardan foydalanish muhimdir. Xususan, ikki bosqichli autentifikatsiya hisob qaydnomasiga ruxsatsiz kirish xavfini kamaytiradi. Shifrlash esa uzatilayotgan va saqlanayotgan ma’lumotlarni himoyalash imkonini beradi.Onlayn bron tizimlarida xavfsizlik bilan bir qatorda ma’lumotlarning aniqligi ham muhim. Masalan, mehmonxona yoki transport xizmatida mavjud bo‘lmagan joyni qayta bron qilishning oldini olish uchun tizimdagi ma’lumotlar o‘z vaqtida yangilanib turishi kerak. Shuning uchun xavfsizlik talablari tizimni ishlab chiqishning dastlabki bosqichidanoq hisobga olinishi lozim.Elektron platformalarda katta hajmdagi ma’lumotlar doimiy ravishda qayta ishlanadi. Foydalanuvchi mahsulot yoki xizmatni qidirganda, buyurtma berganda yoki bronni tasdiqlaganda tizim kerakli ma’lumotni tez va aniq taqdim etishi zarur. Buning uchun ma’lumotlar bazasini to‘g‘ri tashkil etish, takroriy ma’lumotlarni kamaytirish va axborotni tez izlash imkonini beruvchi mexanizmlardan foydalanish muhimdir.Bulutli texnologiyalar ma’lumotlarni saqlash va qayta ishlash imkoniyatlarini kengaytirib, tizim resurslarini ehtiyojga qarab boshqarishga yordam beradi. Shu bilan birga, bulutli muhitda ma’lumotlarga kirish huquqlarini nazorat qilish va ularning zaxira nusxalarini yaratish zarur.Jarayonlarni avtomatlashtirish ham samaradorlikni oshiradi. Buyurtmani qabul qilish, to‘lovni tekshirish, bronni tasdiqlash va foydalanuvchiga xabar yuborish kabi takroriy amallarni avtomatlashtirish vaqtni tejaydi, inson omili sababli yuzaga keladigan xatolarni kamaytiradi.Elektron tijorat va onlayn bron tizimlarida xavfsizlik, tezkorlik va qulaylik birgalikda ta’minlanishi kerak. Buning uchun foydalanuvchilarning tizimdagi huquqlarini to‘g‘ri belgilash, muhim ma’lumotlarni himoyalash, dasturiy ta’minotni muntazam yangilash va tizim faoliyatini nazorat qilish zarur.Samarali raqamli xizmat faqat tez ishlaydigan tizim emas, balki ma’lumotlarni ishonchli himoyalaydigan, aniq qayta ishlaydigan va foydalanuvchiga qulay xizmat ko‘rsatadigan tizimdir. Shu sababli elektron tijorat va onlayn bron platformalarini rivojlantirishda xavfsizlik hamda samaradorlik bir-birini to‘ldiruvchi asosiy omillar sifatida qaralishi lozim. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron tijorat va onlayn bron qilish tizimlarining samarali ishlashi ma’lumotlarning xavfsizligi va tezkor qayta ishlanishiga bevosita bog‘liq. Shaxsiy va to‘lov ma’lumotlarini himoyalash, autentifikatsiya, shifrlash, zaxiralash hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish tizim ishonchliligini oshiradi.Shuningdek, ma’lumotlar bazasini to‘g‘ri tashkil etish va jarayonlarni avtomatlashtirish xizmat ko‘rsatish tezligi hamda aniqligini ta’minlaydi. Demak, zamonaviy elektron

xizmatlarning barqaror rivojlanishida **xavfsizlik, tezkorlik,** aniqlik va qulaylikning uyg‘unligi asosiy shartlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi — LexUZ.
4. Laudon K. C., Traver C. G. *E-Commerce: Business, Technology, Society*. Pearson.
5. Turban E., Outland J., King D. va boshqalar. *Electronic Commerce*. Springer.
6. Stallings W. *Network Security Essentials: Applications and Standards*. Pearson.

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI

Mingboyeva Oydin Alisher qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali,
Iqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich magistranti
mingboyevaoydin04@gmail.com

Arzikulov Otabek Ali o‘g‘li

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali, Iqtisodiyot va turizm kafedrasi o‘qituvchisi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyotning zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotdagi o‘rni va uning milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligiga ta’siri tahlil qilinadi. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar, erishilgan amaliy natijalar hamda raqamli transformatsiya jarayonida saqlanib qolayotgan tizimli muammolar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot xulosalari asosida raqamli iqtisodiyotni yanada jadallashtirish, raqamli tadbirkorlikni rag‘batlantirish va malakali iqtisodchi kadrlar tayyorlash bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, “Raqamli O‘zbekiston – 2030”, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligi, IT-eksport, elektron hukumat, raqamli tadbirkorlik.

So‘nggi o‘n yillikda raqamli iqtisodiyot jahon xo‘jaligi taraqqiyotining eng muhim omillaridan biriga aylandi. Xalqaro Valyuta Fondi ma’lumotlariga ko‘ra, global yalpi ichki mahsulotda raqamli iqtisodiyot ulushi 2010-yildagi 4,5 foizdan 2023-yilga kelib 15,5 foizga yetdi [4]. Bunday jadal o‘sish an’anaviy iqtisodiy tuzilmalarni tubdan o‘zgartirmoqda: ishlab chiqarish, savdo, moliya va davlat boshqaruvi sohalarida raqamli platformalar, sun’iy intellekt tizimlari hamda elektron xizmatlar ustuvor o‘rin egallamoqda. McKinsey Global Institute tadqiqotlari to‘liq raqamli transformatsiyani amalga oshirgan korxonalarning mahsuldorligi o‘rtacha